

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»
20-21 лютого 2020 року

М. ЗАПОРІЖЖЯ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

20-21 лютого 2020 року

М. ЗАПОРІЖЖЯ

УДК 614.253(063)

З-41

Редколегія:

Боярська Л. М. – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМУ, кандидат медичних наук, професор;

Утюж І. Г. – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ, доктор філософських наук, професор;

Котлова Ю. В. – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМУ;

Сенетий Д. П. – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ;

Касаткіна К. А. – викладач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ.

Збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)» (20-21 лютого 2020 року). – Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. – 188 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

ЗМІСТ

1. ФІЛОСОФІЯ МЕДИЦИНИ – ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПРОЕКТ ХХІ СТ.: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

<i>Утюж І.Г., Спиця Н.В.</i> Медицина та філософія: методологічний синтез реалізації нової парадигми «4Р»	7
<i>Боярська Л.М.</i> Лікарські помилки	9
<i>Клименко В. А., Дробова Н. М.</i> Значення етики наукових досліджень в медичній галузі	12
<i>Венцель Н. В.</i> Зростання нерівності у сфері доступу до медичних послуг у контексті четвертої промислової революції	13
<i>Герасімчук Т. С.</i> Взаємодія лікар-пацієнт	15
<i>Дмитрякова Г. М.</i> Діалектика розуміння функціональних розладів шлунково-кишкового тракту у дітей	16
<i>Кірченко Р. Ю., Потапенко С. В.</i> Етика та права. Навіщо нам ці інструменти?	23
<i>Коваленко О. В.</i> Соціальні виклики у сфері медичного обслуговування внутрішньо переміщених осіб в Україні	25
<i>Ковтун Н. М., Ковтун Ю. В.</i> Трансформація медичних послуг в умовах четвертої індустріальної революції: соціально-філософський аналіз	27
<i>Кривенко В.І., Непрядкіна І.В., Федорова О.П., Пахомова С.П., Титова І.С.</i> Реалізація принципу дистрибутивної справедливості в умовах університетської клініки ЗДМУ	30
<i>Макарова А. О.</i> Архетиповий підхід до медичної діяльності	33
<i>Марушко Т.В., Онуфреїв О.Є.</i> Увеїт при ювенільному ідіоматичному артриті. Аналіз захворювання в Україні	35
<i>Павленко Н. В.</i> Проблема взаємодії філософії і медицини	37
<i>Боярська Л. М.</i> Жорстоке поводження з дітьми – нагальна проблема суспільства	38
<i>Самойленко О. В., Йованович А. Д.</i> Медицина та філософія: єдність та розбіжності	42
<i>Сепетий Д. П.</i> Біоетика як сучасний етап розвитку медичної етики ...	44
<i>Сумченко С. В.</i> Філософські проблеми, породжені практичним використанням сучасних біотехнологій	47
<i>Омелянчук О. А.</i> Психотипи личности и акцентуации характера пациента	50

2. ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

<i>Турган О.Д.</i> Мовна картина світу: комунікаційний аспект комплексної підготовки студентів-медиків	53
<i>Вещикова О. С.</i> Інтеграція медицини і педагогіки в підготовці майбутнього лікаря	60
<i>Спиця Н. В., Карабута А. Д.</i> Проблема емпатії у філософії та медицині	63
<i>Куліченко А. К.</i> Інноваційність в освітньому процесі закладів вищої медичної освіти	66
<i>Кизменко R. I.</i> The Role of Tolerance and Social Skills for a Man in a Modern World	68
<i>Малиношевский Р.С., Панченко А.В., Тимошенко Г.В.</i> Проблемы коллегальности диагностической службы в медицине	71
<i>Марушко Ю.В., Бойко Н.С., Чабанович О.В., Гищак Т.В.</i> Дослідження навчальної мотивації студентів на педіатричній кафедрі НМУ імені О.О.Богомольця	72
<i>Мегрелишвілі М. О.</i> Деякі аспекти підготовки спеціаліста у сучасному суспільстві.....	73
<i>Поцулко О. А.</i> Системний підхід щодо формування переліку компетенцій медичних спеціалістів	75
<i>Сидоренко О. В.</i> Іспит як форма контролю комунікативних компетентностей: із досвіду роботи кафедри культурології та українознавства Запорізького державного медичного університету	78
<i>Федько О. Ю.</i> Роль комунікативної компетентності у становленні лікаря-спеціаліста	82

3. РОЗУМІННЯ РОЛІ, ЗНАЧЕННЯ, РІВНЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЦІННОСТІ ЛІКАРЯ СУЧАСНИМ СУСПІЛЬСТВОМ

<i>Кривенко В.І., Дудко О.В., Федорова О.П.</i> Комплексний підхід до лікування хворого з позицій кордоцентризму у практиці сучасного лікаря	85
<i>Латишева І. М.</i> Успішність молодого лікаря	89
<i>Мазур В.І., Плохушко В.В.</i> Психологічні та деонтологічні аспекти виховання майбутнього лікаря	90
<i>Непрядка І.В., Федорова О.П., Пахомова С.П., Качан І.С., Бородавко Л.І.</i> Компетентність лікаря щодо професійного здоров'я як компонент лікарської етики	92

<i>Плохушко В.В.</i> Врач. Интернет. Пациент. Этика и деонтология в социальной сети	94
<i>Сазанович Л. В.</i> Між довічною вдячністю та недовірою: медичний працівник у медійному просторі	95
<i>Фёдорова Е.П., Пахомова С.П., Непрядкина И.В., Качан И.С.</i> Взаимоотношения врач-пациент – залог эффективности лечения и профилактики заболеваний	96
<i>Шахбазова Айтен Ислам кизи.</i> Хороший лікар	100

4. ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ: «CONSUMOR ALIIS INSERVIENDO»

<i>Бушман В. С.</i> Актуальність проблеми «синдрому професійного вигорання» у лікарів	103
<i>Давидов П.Г.</i> Біоетичні принципи та психологічні технології у профілактиці деформації медичного працівника	105
<i>Дідик С.С.</i> Синдром професійного вигорання викладачів вищих навчальних закладів	109
<i>Ємець А. В.</i> Емоційне вигорання фахівців «Motus elit burnout»	112
<i>Жадько В.А., Бідзіля П.О.</i> Душевне «вигорання» викладача гуманітарних дисциплін	116
<i>Моисеева А. А.</i> Причини формування синдрому емоціонального вигорання	120
<i>Спиця Н.В., Сіліна Є.А., Пухир В.П.</i> Проблема професійного вигорання в житті медичного працівника	123
<i>Шевченко А. І.</i> Чинники розвитку синдрому професійного вигорання у лікарів-онкологів у період медичної реформи	126

5. ПРОБЛЕМА ТІЛЕСНОСТІ

<i>Ганошенко Ю.А.</i> «Далеко звідси залишив я своє давнє і недавнє тіло»: Поетична концептуалізація біополітичної теорії тілесності М. Фуко у творчості Е. Ткачишина-Дицького	129
<i>Гребенюк Т. В.</i> Мотив недуги в романі Паоло Джордано «Самотність простих чисел»	132
<i>Корнєєва О. М., Гайман О. А.</i> Вираження концепту «тілесність» у середньовічній арабській філософії	143
<i>Котлова Ю. В., Курочкіна Т. І.</i> Паліативна допомога новонародженим – безсилля чи гуманність сучасної медицини	145

<i>Самойленко О. В., Жданов С. І.</i> Суспільство ремісії як нова реальність	146
<i>Сорокіна О. С.</i> Соціальний аспект реклами лікарських засобів в українському інформаційному просторі	148
<i>Утюж І. Г., Кандибей В. К.</i> Трансцендентна психотерапія А. Лоуена (методологічні аспекти філософії медицини)	150
<i>Shkil L. L.</i> Modern Embodiment Transformation: Emansipation and Liberalisation of Female Sexuality as a Way to the Discovery of the Body ..	155
<i>Жадько В.А.</i> Людина як суб'єкт матеріально-тілесної та соціально-духовної безкінечності	158

6. ПРОБЛЕМА ЛІКАРЯ-ВИКЛАДАЧА – ЯКИЙ ПІДХІД ДО РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ Є ОПТИМАЛЬНИМ?

<i>Оспанова Т. С., Трифонова Н. С.</i> Медик сучасний чи медик етичний? ..	176
<i>Зінич О.Л., Грінівецька Н.В.</i> Особливості, які необхідно ураховувати при викладанні анатомії людини для російськомовних та українськомовних іноземців	178
<i>Марушко Ю.В., Бойко Н.С., Чабанович О.В., Гищак Т.В.</i> Значення психолого-педагогічної компетентності у роботі з інтернами-педіатрами	180
<i>Нечепоренко А. Г.</i> Цілі медичної освіти в розвитку медичного професіоналізму	180
<i>Світлицький А. О., Чугін С. В.</i> Морально-етичні аспекти викладання анатомії людини з використанням трупного матеріалу ...	182
<i>Сидоренко О. М., Мельничук А. П.</i> Вік хірурга: коли вчасно зупинитися оперувати	183
<i>Якімова Н. Ю.</i> Основні аспекти науково-педагогічної діяльності викладача медичного ЗВО	184

ДУШЕВНЕ «ВИГОРАННЯ»
ВИКЛАДАЧА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Жадько В.А., д. філос. н., професор
Бідзіля П.О., канд. істор. н., доцент,
кафедра суспільних дисциплін,
Запорізький державний медичний університет

Людина, будучи одночасно природною і суспільно-політичною істотою, є досить складним об'єктом пізнання. Головна причина в тому, що її тілесний і соціально-духовний організм містить в собі всю універсальність буття. Якщо природознавчі дисципліни, хоча й різною мірою, доступні для науково-експериментальних досліджень та формулювання відносно взаємодії їх внутрішніх структур, включно до взаємодії з іншими структурованими в собі об'єктами, чітко кількісно визначених законів, то людина як об'єкт дослідження методами гуманітарних дисциплін не є стаціонарною, статичною істотою. А вивчати науково, тобто об'єктивно, можна тільки незмінне, усталене. Адже закон і є прояв незмінно повторюваного усталеного. Звідси об'єктивність різноманітних вчень про людину значною мірою залежить від того, настільки те чи інше вчення здатне всебічно охопити й адекватно описати постійно зростаючу універсальність взаємозв'язків, які визначають її як суспільну істоту.

Ф. Енгельс у свій час слушно зауважив, що чим більш складною є форма організації матерії, тим меншою мірою її закони можуть претендувати на статус абсолютно істинного знання. При цьому наголосив, що за самою своєю природою всі закони суспільства, як прояв взаємовідносин між людьми, не можуть претендувати на статус абсолютних істин. Між тим кожна людина в якості суспільної істоти претендує на те, що є носієм абсолютних істин.

Зважаючи на сказане, викладачі суспільно-гуманітарних дисциплін, особливо ж у вищих навчальних закладах, постійно відчують на собі психологічний тиск із боку представників природничих дисциплін в тому, що стосується нібито несправжньої науковості їх змісту. Це передається й студентству, яке також, з одного боку, бажає саме на цих дисциплінах не стільки вчитись у видатних мислителів, що представляють цикл суспільно-гуманітарних вчень, скільки висловити свої власні думки. Звичайно ж, що для обох зазначених категорій їх судження – вони в цьому переконані – абсолютно істинні. З другого, до такої мотивації їх підштовхує та обставина, що, починаючи зі шкільної освіти, їх свідомість формувалась не в єдності протилежностей природознавства як водночас людинознавства, а в їх полярності. Це підкріплюється й системою вищої освіти, де адміністративно й освітньо домінує природознавча еліта, якій

складно утриматись від того, щоб не «просвітлити» свідомість студентів виключно науковими знаннями про людину як суспільну істоту. Якщо не на своїх професійних заняттях, то в якості кураторів академічних груп, або як представників адміністративних органів управління.

Причин для психологічного «вигорання» гуманітаріїв достатньо. Адже кожній людині, зайнятій у сфері навчально-освітньої діяльності, властиво бачити її результати. Для викладачів природознавства в усіх його складових вони очевидні кожного разу, коли студент, використовуючи засвоєні з їх допомогою знання, вирішує поставлені завдання. Їх єднає «спільний знаменник», спільна «веселість сердечна» (Г. Сковорода) від цього, взаємна повага, адже в разі порозуміння утверджуються моменти, яких з часом все більше й більше, утверджуються суб'єкт-суб'єкtnі рівноправні пізнавальні відносини.

Деяко інша ситуація зі взаєморозумінням і порозумінням між студентами й викладачами при вивченні суспільно-гуманітарних дисциплін. Кожна людина в якості самодостатньої істоти не схильна до сприйняття критичних зауважень на свою адресу найперше в тому, що стосується її власних переживань з приводу оцінки суспільних процесів. За філософською класифікацією вона належить до суб'єктивних ідеалістів, крайньою формою прояву якого є соліпсизм. Якщо така суб'єктивна позиція студентів в оцінці змісту певних філософських, історичних, літературно-мистецьких, суспільно-політичних, релігійних і т. п. вчень, представлених видатними вченими, яким людство зобов'язане своїм розвитком, не сприймається викладачем, це може сприйматись ними як неповага до їх права на свободу думки, як прояв несправедливості в оцінці їх знань. І досить часто сприймається, адже, за визначенням класика світової філософської думки Аристотеля, право – це мірило справедливості. А міру власної свідомості, власного **Я** визначає кожна людина, оскільки її формування починається саме з цього особового займенника, а не з безособового **Ми**.

В такому разі для подолання «професійного вигорання» викладача-гуманітарія може допомогти передача досвіду підняття власного **Я** до більш об'єктивного **Ми**. А це завжди досвід набуття умінь і навичок мислення, а не простого висловлення думок, обмежених безпосереднім життєвим досвідом. Філософія як головна «школа мислення привчає нас до думки, що ми не є носіями абсолютної істини. Кожна людина потребує трьох базових навичок: **читання, писання і промовляння**. На жаль, сьогодні ми втрачаємо їх. Ідеться про вміння сприймати тексти високого рівня складності, а отже, про вміння концентруватися хоча б протягом 30-40 хвилин. Для сучасної людини це вже проблема. Читання тексту – це завжди зламування певного «коду». Коли ми читаємо, то вчимося декодувати символи в сенси» [1, с.14].

Досвід показує, що студентам важко сконцентрувати увагу навіть на зазначений час. Аналогічно й переважній більшості тих, хто вважає себе здатним до філософських роздумів. Вони поспішають «засвітитись» чи то в соціальних мережах, чи в певних філософських часописах, адже достатньо внести плату за якусь статтю і вона друкується, адже «редакція не несе відповідальності за зміст». Чому «поспішають»? – Тому що є можливість заявити про себе, якої раніше не було. Ще певна частина суспільства, особливо ж не схильна до власних «глибоких дум», попадає під вплив різного роду експертів, яких зробили такими засоби *масової* інформації. Причому, експерти не бажають шукати спільну основу поміж собою: кожен із них подає свою позицію як *єдино* правильну. Наслідок очевидний: повне розмаїття суб'єктивних думок, яке не єднає суспільство. Швидше, навпаки, роз'єднує.

Щойно цитований автор відзначає: «Будь-як книжка – це модель розуміння світу. Коли ж ми намагаємось описати прочитані сенси в невеличкому есе, відбувається ще один крок до саморозвитку. І третє засадниче уміння – обговорення цих сенсів з іншими людьми. На цьому досі ґрунтується європейська цивілізація – це культура читання, культура писання та культура дискусії. За винятком філософії, жоден інший шкільний чи університетський предмет не може забезпечити набуття цих навичок» [1, с.14].

Чи так, тобто поспішаючи, розвивається вітчизняний цивілізаційно-освітній простір? Звичайно, немає часу на еволюційний поступ, але революційно змінити свідомість людини, схильної від народження до вільного виявлення власного Я, а не об'єктивного Ми, неможливо. Звідси й екзистенціальний рівень свідомості освіченого гуманітарія, визначений головними категоріями цього філософського напрямку, а саме: «відчай», «розпач», «закинутість» у світ, який, «маючи очі, не бачить», «маючи вуха, не чує».

Що саме «не бачить» і «не чує» переважна більшість людей, будучи на позиціях суб'єктивного ідеалізму, а не глибоких знань з філософії як школи пізнавально-пошукового мислення, неможливого без докладання розумно-вольових зусиль, без «мук мислення» (Гегель)?

Перше. Тієї обставини, що цілісне об'єктивне знання представлене теорією в її єдності з логікою історичного розвитку об'єкта. Особливо ж такого, яким є суспільство. Без цього не існує конкретна істина, а абстрактних, тобто відчужених від історичної логіки саморозвитку, не існує. Гегель з цього приводу відзначав, що «суть справи вичерпується не своєю *ціллю*, а своїм *здійсненням*, і не *результат є дійсне* ціле, а результат разом зі своїм становленням; ...голий результат є труп, який залишив позаду себе тенденцію» [2, с.2]. Звідси душевна трагедія викладача історії в тому, що йому відома історія, в даному разі України, яка в тоталітарну

добу не вивчалась, а для всіх інших вона асоціюється із сьогоденням, до якого з минулого включена насамперед історія власного життя, «збагаченого» змістом підручників, над свідомістю багатьох авторів яких і в наш час все ще домінують попередні стереотипи. Як і над свідомістю студентів, які вже у своїх родинах перейняли їх від батьків, а ті від своїх батьків. Тому часто зусилля викладача-науковця зустрічають потужний спротив від тих, хто не бажає допустити «переписування» історії та її «фальсифікації».

Друге. Суспільно-гуманітарні дисципліни в будь-якій країні з тоталітарно-авторитарним типом державного устрою, а саме такий був у добу СРСР, жорстко цензурувались на предмет наявності в їх змісті не об'єктивних істин, а якраз суб'єктивних, волонтаристських, моністичних, а не плюралістичних, не всебічних, а однобічних. Чи можна було досліджувати об'єктивну історію, як і всі інші дисципліни гуманітарного циклу, якщо потрібно було висвітлювати реальні процеси під кутом зору принципів партійності, класовості, народності? Чи взагалі сумісний принцип народності з принципом об'єктивності, якщо значна частина народу, не належачи до монопольно правлячої партії чи провідного класу, відразу ж зачислялась до його «ворогів»? – Питання риторичні. Проте така практика продовжується, хоча й не такою мірою, і в незалежній Україні. Але вже від того, що ментальні мотивації українського народу досить потужно вражені проявом індивідуалізму й суб'єктивності, широчинні мотиваційні прояви яких досить складно подолати системою об'єктивних знань про суспільство й державу як запобіжник від охлократії та основу демократії. Звідси й душевне «вигорання» професорсько-викладацького суспільно-гуманітарного складу в першу чергу, адже стереотипну свідомість, сформовану на зазначених засадах, подолати поясненнями, які апелюють до розуму, абстрагованого від безпосереднього життє-сприймання, навряд чи можна за обмежений проміжок часу. Людина звикає жити раніше, ніж починає аналітичне мислення, тому громадська думка, а не воно, править світом.

Література:

1. Баумейстер А. Чи може філософія бути доступною? / А. Баумейстер. – «День», №115-116. – 2017.
2. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духа / Г.В.Ф. Гегель. – М.: Мысль, 1959. – Т. 4. – 440 с.